

Kiem Kracht

Idealen zijn onze aandacht waard.

Zij creëren vernieuwing. Het mooist is als u en ik deelnemer zijn in de verwezenlijking van idealen.

De verbinding tussen consument-donateur en teler-veredelaar brengt het ideaal tot vorm. In deze nieuwsbrief vieren we dat Stichting Zaadgoed en haar vrijwilligers alweer tien jaar deze verbinding tot stand brengen.

Met de Kiemkracht en de website, op markten en beurzen, op de donateurdag, maar vooral door de enthousiaste verhalen van telers en veredelaars die zich inzetten voor de ontwikkeling van nieuwe biologische rassen. Samen zorgen we voor behoud en vernieuwing van de agrarische biodiversiteit en een verrijking van ons eten.

Ik wens u veel leesplezier.

Jaap de Vries, voorzitter

Stichting Zaadgoed bestaat tien jaar. Wat heeft ze in die periode bereikt en welke dromen zijn er voor de toekomst? "Met eigen zaadteelt plaatsen boeren zichzelf weer in het middelpunt van de landbouw."

Omdat de biologische sector maar een klein deel van het totale landbouwareaal beslaat, is het voor zaadbedrijven commercieel veel interessanter om rassen te ontwikkelen voor de gangbare landbouw. De biologische landbouw heeft echter rassen nodig met specifieke eigenschappen. Robuuste rassen van groenten, granen, fruit en aardappels met een brede resistentie tegen ziektes en plagen. Ook moeten de gewassen goed gedijen bij compost en dierlijke mest. Om de ontwikkeling van dit soort rassen te stimuleren is tien jaar geleden Stichting Zaadgoed opgericht.

De allermooiste ui

Eén van de belangrijkste taken van Stichting Zaadgoed is het stimuleren, initiëren en laten uitvoeren van veredelingsactiviteiten voor en door biologische boeren. Afgelopen tien jaar zijn tientallen verdelingsprojecten en rassenproeven opgestart. Vaak in samenwerking met onderzoekers van het Louis Bolk Instituut, het onderzoeksinstituut voor de biologische landbouw. Concreet resultaat is Eleonora, een nieuw biologisch tuinbonenras met goed gevulde peulen en een pittige smaak. De meeste andere projecten lopen nog, een verdelingsprogramma duurt minimaal tien jaar. Op dit moment wordt op verschillende boerenbedrijven gewerkt aan nieuwe rassen van courgette, tomaten, kool, wintertarwe, bonen, spinazie, aardappels en zaaiui.

- In dit nummer:
- Van de voorzitter
 - 10 jaar Stichting Zaadgoed
 - Introductie cursus
 - Nieuwe hobbykwekers
 - Kort Nieuws

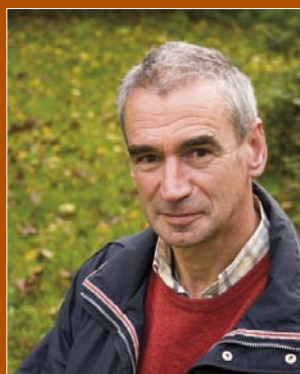

René Groenen werkt aan het uienproject. "Telers kunnen veel betekenen in de selectie van groenten", aldus René. "Het is dan wel belangrijk dat je vanuit je hart een band hebt met die groentesoort. Wat is voor jou de allermooiste ui of biet? Als je daar een beeld van hebt, is het leuk om er naar toe te werken." De ui waar René aan werkt moet vroeg afrijpen en een groot wortelstelsel hebben. René: "Als de ui vroeg geoogst kan worden, is de kans op schade door de schimmelziekte valse meeldauw kleiner. Een groot wortelstelsel is nodig voor efficiënte opname van plantaardige en dierlijke meststoffen."

Dierbaar

Veredelen kost heel veel tijd omdat je elke afzonderlijke plant moet bestuderen en selecteren. Stichting Zaadgoed vergoedt een deel van de arbeidsuren – het mensenwerk – en steunt de boeren verder met cursussen en workshops. De financiële tegemoetkoming maakt het voor René mogelijk om het veldonderzoek uit te voeren maar het heeft tevens een morele waarde: "Doordat het geld geschonken is door donateurs, voel ik me verantwoordelijk dat ik het goed gebruik. Het motiveert mij om het onderzoek gestructureerd aan te pakken."

Het draagvlak voor biologische veredeling bij consumenten (donateurs) vormt de basis van Stichting Zaadgoed, aldus bestuurslid Coen ter Berg. Hij is landbouwkundig adviseur en voelt zich aangetrokken tot de essentiële bronnen van de landbouw. Hij zet zijn expertise daarom graag in voor Stichting Zaadgoed. Coen: "Uiteindelijk komt het biologische product op de keukentafel. Consumenten begrijpen heel goed dat zaad de basis is van onze voeding en dat we daar zorgvuldig mee om moeten gaan. Tijdens onze donateurdag vond ik het verbaazingwekkend hoe betrokken mensen zijn. Daar wordt Stichting Zaadgoed heel dierbaar door."

Boerenhand

In de afgelopen tien jaar heeft Stichting Zaadgoed de veredeling in de biologische landbouw stevig op de kaart gezet. Vooral door het werk van oprichtster Edith Lammerts van Bueren, intussen hoogleraar biologische veredeling in Wageningen, is Zaadgoed nauw betrokken bij het debat over methoden en technieken voor biologische veredeling. Ook de cursus 'Selectie in eigen Boerenhand' geeft brede bekendheid aan biologische zaadveredeling. De cursus is bedoeld voor professionele telers en hobbytuinders die zaadteelt of selectie willen opnemen in hun bedrijfsvoering (zie ook artikel op pagina 3).

"Met eigen zaadteelt kunnen boeren zichzelf weer in het middelpunt van de landbouw plaatsen", stelt Louise Lutikholt. Tot 2002 was ze bestuurslid van Stichting Zaadgoed. Momenteel werkt ze bij de internationale biologische koepelorganisatie IFOAM en reist ze voor haar werk de hele wereld over. Louise: "In ontwikkelingslanden zijn nog veel boeren die hun eigen zaden veredelen en bewaren. Daar kunnen wij in het Westen van leren. Door de eigen zaadteelt weer op te pakken en rassen aan te passen aan hun eigen bedrijfssituatie, zijn boeren niet meer zo afhankelijk van grote zaadbedrijven. Mijn droom is dat de biologische boeren over de hele wereld kunnen kiezen uit een diversiteit aan rassen die goed past bij hun manier van landbouw. Ik wens Stichting Zaadgoed toe dat ze dat kan realiseren in Nederland."

10 jaar Zaadgoed Daden & Mijlpalen

- Financiële en inhoudelijke ondersteuning van boeren bij hun selectiewerk van o.a. rode bieten, ui, tarwe, kool, pompoen en tuinbonen
- Groene Zadengids (2001, 2002 en 2003)
- Rassenproeven voor profielschetsen van kool, tarwe, rode biet en peen
- Oude rassen van spinazie, bonen en tarwe weer in omloop brengen
- Met steun van Zaadgoed heeft De Bolster het tuinboonras Eleonora op de markt gebracht
- Vier keer de cursus 'Selectie in eigen boerenhand' voor telers en hobbytuinders
- Workshops o.a. over familieteelt
- Excursies o.a. naar Sativa in Zwitserland
- Lezingen o.a. over boerenveredeling in Noord-Amerika
- Diverse activiteiten op het gebied van beleid- en regelgeving
- Zaadgoed is lid van ECO PB en betrokken bij internationale discussies over veredelings technieken en de wetgeving voor biologisch zaad
- Presentaties op vakbeurzen en consumentenmarkten
- Nieuwsbrief Kiemkracht (2x per jaar)
- Website

Introductiecursus 'Selectie in eigen Boerenhand'

Om biologische telers te motiveren zaadteelt in hun vruchtwisseling op te nemen, organiseerde Stichting Zaadgoed dit jaar voor de vierde keer de introductiecursus 'Selectie in eigen Boerenhand'. Tijdens de cursus zijn 18 enthousiaste deelnemers uit Nederland en Vlaanderen door deskundigen ingeleid in het vak van biologische zaadvermeerdering en veredeling.

De cursus startte zoals gebruikelijk met theorie over erfelijkheid en plantenveredeling, waar een stuk biologie werd opgehaald met termen als kruisbestuiving, populatie en celdeling. We waren te gast bij Plant Research International in Wageningen, waar ook de genenbank is bezocht.

Op de praktijkmiddagen bij de zaadbedrijven Vitalis en Rijk Zwaan kon er zelf geoefend worden met kruisen en selecteren. Ieder gewas vraagt een eigen aanpak. Bij een zelfbestuivend gewas als sla komen andere vraagstukken kijken dan bij een kruisbestuivende radijs. René Groenen, een biologische teler

die al jaren gesteund wordt door Stichting Zaadgoed, heeft tijdens de cursus laten zien hoe hij op zijn bedrijf uien en rode bieten selecteert en zelf zaad teelt. Omdat er bij het aanmelden van een nieuw ras veel komt kijken hebben we tenslotte een bezoek gebracht aan Nak-tuinbouw, om de keuring van zaden en rassen te bezichtigen.

Handvatten

Arie de Winter, teler in Oostvoorne, vond dat de cursus zowel theoretisch als praktisch hout snijdt. Hij heeft nieuwe handvatten gekregen voor het vermeerderen van zaad van diverse groenterassen. Ook Piet van Sabben, teler in Lelystad, zegt veel te hebben opgestoken van de cursus. Hij krijgt het plantgoed voor zijn bedrijf van Rijk Zwaan en vond het interessant dat bedrijf te bezoeken en te zien hoe de veredeling in z'n werk gaat. Hij denkt erover om de veredeling van één ras uit te proberen, eventueel in samenwerking met de Bolster.

Stichting Zaadgoed hoopt dat het enthousiasme van de cursisten er toe zal leiden dat er de komende jaren nieuwe initiatieven voor eigen zaadvermeerdering of selectie van de grond komen.

Nieuwe hobbykwekers door cursus aardappelselectie

De aardappelveredeling in Nederland kent een uniek systeem: commerciële aardappel-kweekbedrijven maken gebruik van zogenaamde hobbykwekers. Dit zijn professionele aardappeltelers, die naast het telen van aardappels, 'voor de hobby' jaarlijks duizenden aardappelknolletjes selecteren op zoek naar nieuwe aardappelrassen. De knolletjes zijn de nakomelingen van een kruising tussen twee aardappelrassen. Elk knolletje is dus verschillend en een potentieel nieuw ras. Het selecteren is zeer tijdrovend werk. Zonder de hulp van hobbykwekers zouden veel minder nieuwe aardappelrassen op de markt komen. Ook voor de biologische sector zijn hobby-kwekers van groot belang. Zo is door het werk van hobbykweker Niek Vos dit jaar een nieuw biologisch aardappelras op de markt gekomen (Bionica) dat resistent is tegen de

gevreesde aardappelziekte *Phytophthora*. Om het aantal hobbykwekers voor de biologische sector uit te breiden is dit jaar, met steun van Stichting Zaadgoed, een introductiecursus 'selectie in aardappelen' georganiseerd.

Aan de cursus hebben 10 biologische en twee gangbare aardappeltelers deelgenomen. Ze hebben geleerd welke bijdrage hobbykwekers kunnen leveren aan het ontwikkelen van nieuwe rassen, hoe de selectie in zijn werk gaat en op welke eigenschappen je allemaal moet letten. Drie deelnemers hebben besloten om het vak op te pakken.

Volgend jaar wordt de cursus herhaald. Meer informatie bij: E.Lammerts@louisbolk.nl

Kort Nieuws

De Groene Hemel

In het boek en de documentaire De Groene Hemel vertelt meester Bert Ydema hoe we kinderen weer kunnen betrekken bij de natuur. Kinderen die door het moderne stadse leven soms bijna vergeten dat groente en fruit 'van het land' en niet uit de winkel komen. Bert Ydema heeft ruim 40 jaar als natuuronderwijzer les gegeven op een schooltuin in Amsterdam. In dit boek laat hij zien hoe u zijn ervaringen kunt vertalen naar uw eigen tuin, schooltuin of vensterbank. Het boek en de bijbehorende DVD zijn voor € 22,50 te bestellen via: www.kosmosuitgevers.nl.

Zaadgoed bij open dag Odin

Op 9 november 2008 vierde Odin, bekend van de biologische groentetassen, haar 25-jarig bestaan met een open dag voor haar klanten. Namens Zaadgoed gaf Michel Haring een lezing over 'Hoe planten in cultuur gebracht worden'. De geschiedenis van onze cultuurgewassen en de veredelingsstechnieken die heden ten dage worden gebruikt passeerden de revue. Zijn oproep om de biologische plantenveredeling een prominente plaats te geven in de keten van producent tot consument viel bij Odin in goede aarde.

Internationale workshop biologisch zaad

In augustus heeft bij het zaadbedrijf Bejo een internationale workshop plaatsgevonden van Eco-Pb, de Europese koepelorganisatie ter bevordering van biologische plantenveredeling. Ongeveer 40 experts uit 12 Europese landen waren bijeen gekomen om afspraken te maken over maatregelen om het gebruik en de productie van biologisch zaad te bevorderen. Een van de uitkomsten van de workshop is een brief met aanbevelingen naar de Europese Commissie. Een uitgebreid (Engelstalig) verslag kunt u vinden op: www.eco-pb.org.

Triodos Foundation steunt Stichting Zaadgoed

Begin dit jaar heeft Triodos Foundation een rekening geopend voor Stichting Zaadgoed; het Zaadgoedfonds. Net als vorig jaar heeft Triodos Foundation toegezegd dat het bedrag aan donaties dat op deze rekening binenkomt verduubeld wordt tot een maximum van 7000,- euro. De oproep aan onze donateurs is succesvol geweest, waardoor we volgend jaar 7000,- euro extra te besteden hebben aan veredelingsprojecten!

Heeft u dit jaar nog geen donatie gedaan? U kunt uw donatie overmaken op rekening nummer: 21 23 45 133 onder vermelding van STF Zaadgoed te Zeist.

Triodos **Foundation**

Waarom Stichting Zaadgoed ?

De biologische landbouw wil goed smakende en gezonde voeding produceren zonder kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en gentechnologie. Hiervoor zijn rassen en zaden nodig die zijn aangepast aan de biologische teeltwijze. Robuuste rassen met een goede weerstand tegen ziekten en plagen en een diepe beworteling om voldoende voedingsstoffen uit de bodem of organische mest te halen.

Om zulke rassen te ontwikkelen is veel verdelingswerk nodig, veel meer dan er tot nog toe wordt gedaan. Stichting Zaadgoed is opgericht om biologische zaadteelt en veredeling, door en voor biologische telers, te stimuleren. Zij ondersteunt daartoe concrete veredelingsprojecten en rassenproeven. Daarnaast geeft Zaadgoed bekendheid aan biologische plantenveredeling door het organiseren van lezingen, excursies, workshops en cursussen voor biologische telers en veredelaars.

Bent u enthousiast over de doelstellingen van Stichting Zaadgoed, wordt dan donateur door 10 euro (of meer) over te maken op giro 800 008 t.n.v. Stichting Zaadgoed te Utrecht, o.v.v. uw naam en volledige adres.

U kunt ook donateur worden via onze **website www.zaadgoed.nl**

ZAADgoed

Kiemkracht is een uitgave van Stichting Zaadgoed en verschijnt 2x per jaar.

Redactie: Maaïke Raaijmakers, Linda Pater, Annelijn Steenbruggen

Aan dit nummer werkten mee:

Coen ter Berg, René Groenen, Louise Luttkholt, Michel Haring en Jaap de Vries.

Foto's Annelijn Steenbruggen, Anna de Weerd, Linda Pater, LBI

Vormgeving & productie: www.burologa.nl

Adres redactie en Stichting Zaadgoed:

p/a Biologica, Postbus 12048

3501 AA Utrecht

e-mail: info@zaadgoed.nl www.zaadgoed.nl

Postbank nr 800 008

Mixed Sources
Productgroep uit goed beheerde bossen, gecontroleerde bronnen en gerecycleerd materiaal.
www.fsc.org Cert no. COC-COC-807111
© 1996 Forest Stewardship Council